

ТИЖНЕВИК - REVUE HEBDOMADAIRE - TRIDENT **UKRAINIENNE**

Число 34 (488) Рік вид. XI. 1 Вересня 1935 р. Ціна 2 ₴р. Prix 2fr.

Париж, неділя, 1 вересня 1935 року

Європейською пресою пробігла звістка, що уряд Сполучених Штатів Північної Америки склав офіційний і досить гострий протест проти наміченої на останньому конгресі Комінтерна большевицької активності, що має розвинутися на території Сполучених Штатів. Уряд Сполучених Штатів називає діяльність совітів «порушенням зобов'язань не втручатися у внутрішні справи Сполучених Штатів». Одночасно подають газети, що й інші держави: Англія, Італія та Естонія запротестували так само перед совітським урядом по тому ж питанню. Само собою розуміється совіти, через де-який час, одповіли, що вони не вважають себе зв'язаними з Комінтерном і не відповідають за його діяльність. Стільки пишуть газети.

Для нас ці протести чужих держав і відповідні совітів не є новиною бо знамим є, що совіти вважають наївностю довіря людськості до норм і звичок міжнароднього права і користують власне з цієї довірливості.

Одначе, протести ці на сьогодні річ досить знаменна. Адже після їхніх «успіхів» на дипломатичному полі за останній час, що завершилися допущенням їх до складу Ліги Націй, де їм дали місце навіть в Раді Ліги Націй, безперечно ці протести є досить сильним ударом по їхньому престижу міжнародньому і вони матимуть вплив на тих, хто ще трактує їх, яко державу з нормальним устроєм, з якою можна мати будь-які міжнародні стосунки. Ці протести надійшли як раз тоді, коли совіти вже вважали, що вони опанували певними

висотами в міжнародній грі і що вони матимуть певне значіння в сучасній, досить неспокійній, політичній атмосфері. І, подають газети, в правлячих колах Сполучених Штатів, відхилення совітами протесту американського посла примусить уряд Сполучених Штатів змінити характер їхніх стосунків з Москвою.

Нашу думку ми вже зазначили: вона всім відома і ясна. З совітами ніяких стосунків мати не можна, бо це не є держава, що стремить до прогресу людськості, навпаки це є організація, що має на меті знищення всього, на чому стоїть людська цивілізація світа, — релігії, права, укладу життя, традицій, добробуту, миру й спокою.

Ми не раз подавали до загального відома голос перестороги. Ми не раз попереджували світ перед цією загрозою. Треба було часу і фактів, які б довели правдивість наших слів і думок. Тепер життя само підтверджує те, що ми роками доводимо світові. І ці факти скріпляють наші позиції.

Хоче світ бурі, неладу, знищення всього, що було здобуто світовою цивілізацією на протязі століть, — най допускає совіти до міжнародніх організацій, нав'язує з ними всілякі стосунки, одчиняє їм двері до своїх хат.

Хоче світ спокою, забезпечення норм і звичаїв права, поборення кризи світової, покращання становища загального — най поборює совіти, най дасть змогу поневоленим СССР народам жити так, як вони хочуть, най не помагає совітам пригноблювати Україну, Кавказ, Туркестан.

Иншого виходу нема. *Tertium non datur.*

Листи з Далекого Сходу

І І.

В минулому листі я вже згадував, що в одному лише Харбіні по перепису магістрату японців та корейців було 21 тисяча, себ-то трохи більше, ніж 4 відс. всього населення. Перепис відбувся зразу після Нового Року. З менту переходу «Кит. Вост.» залізничі в руки японців, кількість цих останніх в Харбіні значно збільшилася. Точних даних на цей мент не було публіковано, але треба собі пригадати, що в одному лише Управлінню «Кит. Вост.» залізничі, яке містилося в Харбіні, замінено совітських урядовців понад тисяч душ. Заміна відбулася, звичайно, службовцями японцями, що були переведені з Південно-Маньчжурської залізничі.

Крім того, перехід «Кит. Вост.» залізниці до експлоатації Південно-Маньджурськими залізницями відчинив великі можливості до впорядкування транспорту до цілій Державі Маньджу-Ді-Го; до певної міри з'уніфікував транспортні норми; припинив нездорову конкуренцію між двома залізницями; дав можливість прискорити доставку пасажирів, а з 1 вересня з'єднав Харбін безпересадочно сполукою з Дайреном, цим найважливішим для всієї країни портом.

Пригадаймо собі, що Харбін — центр, від якого йдуть залізниці на захід до ССРСР і на схід до Владивостоку: пригадаймо далі, що в цій малозаселеній Імперії життя б'ється як раз вздовж залізниць чи більших річок; що, так звані, ґрунтовні дороги переважно в «природньому стані», цеб-то по них їздити можна лише в зімку — й ви легко зрозумієте, чим має стати Харбін та яка тяга до нього з боку японців не лише залізничних службовців, а тако-ж комерсантів та всілякого роду підприємців.

За короткий час в Харбіні де-які вулиці мають уже майже виключно японські магазини; на інших — вони відчиняються що-дня; в передмістях Харбіна вирости й ростуть далі не лише окремі квартали, а такі справжні окремі міста з чисто японським населенням; по вулицях і то у всяку пору, японців зустрінете більше, ніж «русских»; в ліпших кварталах міста не знайдеться, а мабуть, жадного будинку, в якому б японці не займали помешкань чи кімнат.

Мабуть не зробимо отже помилки, коли будемо рахувати кількість японців у Харбіні до 50 тисяч душ з великою тенденцією до значного зросту цієї цифри ще до кінця цього року.

Разом з тим, міняється тако-ж зовнішній вигляд Харбіна. Не говорю вже про дуже інтенсивне будівництво різного роду домів під помешкання, потреба в яких росте що-дня, будуються тако-ж будинки під магазини та банки, під різного рода установи й т. ин. При цьому ці будівлі невиданого в Харбіні розміру, як по площі, так і вгору. Перемошуються вулиці, ціле місто зрите канавами, в яких такі ужекладають рури для водовода й т. д.

Під впливом же японців міняється на очах зовнішній характер вулиць Харбіна; особливо ввечері. Вржає зріст та зглобленість японських підприємств до так званих світляних реклам: ще рік тому назад їх цілком майже не було видно, тепер же де-які вулиці зглатіть вогнем.

Не мало вражає європейця величезна кількість специфічно японських «домів для забав» з гіршами й т. ин. Всі вони ориґінально прикрашені та ввечері освітлені.

Поруч за всім цим, відчувається й глибокий внутрішній здвиг в життю міста. Мало того, що оголошена, так звана, перепланіровка Харбіна, себ-то цілковита зміна первісного плану розвитку міста, до неї вже в де-яких місцях, справді, приступлено. Це ж означає, що де-які передмістя, до яких зараз, під час дощів, нема можливості дойти чи доїхати, в найближчому майбутньому стануть чи не найкращими частинами міста, втратять, треба думати, назавжди, свій більш, ніж некультушний, антисанітарний вигляд та будуть з'єднані з центром трамвайними та автобусними лініями.

Газетами пройшла вістка, що приступлено, нарешті, до будови капітальної дамби вздовж берега р. Сунгарі, цього — «бича Божого» міста Харбіна та його мешканців. Що року Сунгарі в кінці літа та на початку осені під впливом безнастанних дощів, що йдуть в районі цієї річки та її притоків, виходить з берегів й затоплює необозримі притоки й здовж свого русла. Скільки тратять на цьому власники запахані землі, скільки гине люду, скоту, всілякого майна, говорити не приходиться. Досить пригадати, що розливи покривають водою поля на кільки десятків кілометрів від берега. Не мало тратило від повноводдя та розливу населення Харбіна (*), яке майже ціле літо трусується від страху: прий-

*) Що жис біля річки, Фудзядяні, Пристані, то-що.

деться чи не прийдеться переїздити: витримає дамба напор води чи ні; будуть до кінця повноводдя працювати водовідливні помпи чи серед найбільшої в них потреби відмовляться від непосильної роботи. Ціле літо й осінь минулого року не лише Муніципалітет м. Харбіна, але тако-ж японські інженерні військові частини боролися з небезпечною стихією. З заяв офіційних чинників, публікацій офіційних та напівофіційних часописів одчувалося, що боротьба з водою в тому році для японського офіційного мира було питанням престижу.

Що-року вода Сунгарі робила з Харбіном майже все, що вона хотіла: в минулому-ж році техніка, передбачливість, обережність, головню дбайливість — побідили. Вода не перелилася через дамбу, ніде її не прорвала; загалом, до розлива по місту не допустили, хоч більш обережні підприємні попереносили свої склепи в безпечні місця, заплативши тим належну дань за своє недовір'я.

Загалом в місті відчувається приплив великого капіталу, свіжої оригінальної ініціативи; повіяло духом нової в Харбіні культури, що певно й міцно взяла в свої досвідні руки керму над життям не лише півмільйонного міста, але й цілого краю.

Переказавши на себе зобов'язання захищати кордони молодої імперії, японці для цього не лише ввели потрібні військові сили, а прийняли тако-ж належні міри, щоб ці сили були забезпечені від усяких несподіванок в тилу. Цим посягається тако-ж значна кількість японських урядовців на чільних посадах в різних маньдзюговських урядах, муніципалітеті, як тако-ж безперечне значіння для життя краю впливів японських військових установ.

Приплив японських резидентів до Харбіна, явне завойовання японськими комерсантами місцевого ринку для продукції своєї батьківщини, значна кількість японських урядовців в місті поставили на чергу дня питання вивчення японської мови туземним населенням. Знання японської мови вимагається для одержаня посади в урядах; без японської мови тяжко в японських магазинах (а вони найдешевші); без японського перекладача пагано торгують і європейські магазини (найліпші клієнти японці).

І треба японцям віддати повну справедливість: вони як найдалі йдуть назустріч населенню в цьому відношенні. В місті повно різного рода курсів японської мови, де японці-лектори викладають майже за дарма для слухача. Всі більші установи улаштовують для своїх службовців спеціальні для них курси; такі-ж курси відчинені при кожній майже школі в Харбіні. В управлінні державних залізниць не лише «руських» службовців, а навіть маньдзур відпускають на годину раніш зі служби, щоб вони мали можливість вчитися мови. І справді населення вчиться хоч звичайно не так, як того вимагають його інтереси. Головню це відноситься до так званого «руського» населення. Що-ж торкається японців, то вони все ж чи здібніші, чи практичніші, чи слухняніші: справді, проживши пару місяців в російській родині отакій «сан» (сан — це обов'язкова прибавка до прізвища як жіночого, так і чоловічого роду Танакасан, Ямагучі-сан) вже зуміє випросити для себе все, що буде потрібувати. Між тим, як росіяне за такий час не навчаються нічому.

З цього короткого нариса бачимо, що основними факторами життя в Харбіні являються три і ароп ости: японська, маньдзурська, і російська. Найчисельніша, багата і незалежна являється, звичайно, маньдзурська (хінська); найвпливовіша й найавторитетніша — японська; а найшкідливіша з погляду наших інтересів — московська.

Оголюючи російську людність за п'яту національність населення Маньдзю-Гі-Го, уряд останнього дав цій національності фактич у можливість існувати й розвиватися. Росіяне, справді, мають доступ майже до всіх урядів й цим своїм правом користаються для творення своєї політики в краю. Треба сказати, що з того права можуть користати й люди інших національностей бующої Росії, але практично завдяки повному

засиллю москвалів всюди це право зводиться до нуля. Коли де хто з наших людей і служить, то він іде, як «русский».

Що ж створили росіяне при них справді сприятливих умовах?

Перш над усе — близько 180 окремих організацій: тут і землячества по губерніях, і без іч «благотворительных», і стільки ж військових і не менш політичних. Тут і союз легітимістів, і всевоїнський союз, і попередженці, і фашисти, і демократи, і революціонери; тут і козаки уральські, і козаки забайкальські і козаки приамурські....

Одні з них мають свої центральні в Харбїні, інші підлягають керуванню з Європи; ще інші свої центри попереносили в Дайрен чи навіть Токіо. Де-хто має про буфер державу як майбутній плацдарм для наступу проти большевиків; інші ж про це не хотять слухати: подай їм велику неподільну Росію; ще інші задоволилися б якимось шматком, аби бути на своїй землі; є й такі, що Маньджу-Ді-Го готові визнати за свою батьківщину, аби їм жилося тут не зле та не пішлося думати про кусок хліба для себе та своїх дітей.

Всі ці настрої більше або менше повно відбиваються в місцевій пресі. Демократичні кола знаходять вияв своїх інтересів та місце для прояву своїх бажань в щоденнику «Заря»; що знаходиться цілковито в жидівських руках; фашисти видають «Наш Путь»; монархисти — «Русское Слово», а так звані, кирилівні знайшли собі теплий та затишний притулок в японській газеті в російській мові «Харбинское время». 20 же тисяч совгромадян Харбіна черпають з «дисерсела мудрости та об'єктивної правди» «Новости Востока».

Як я уже згадував, великого ідейного розходження нема: совгромадяне залюбки підчитують, а тої передплачують їй найчорніші емігрантські часописи, а емігранти не вередують і «Новостями Востока». Характеристику цього ставлення до часописів різних напрямів дав недавно один російських інтелігентів сибіряків: «Ведь до 1932 г. (натякаючи, очевидно, в бік японців, ніякої різниці между советчиками и эмигрантами не было: все мы были русские люди». Про політичне кредо емігрантів тут поважно не приходиться говорити. Цевні й тверді переконання мають лише одиничі, решта шукає рятунку від матеріальних злиднів та загибелі. Ради цього вона, як це неоднократно прийшлося спостерігати, приймає яке вгодно «вірую».

Треба сказати, що описаний стан річей та настроїв добре знали та розуміли його значіння не лише керуючі чинники російської еміграції, а тако-ж представники влади та військового японського командування. Повставало отже питання, як врятувати російську еміграцію від такого роздроблення, яке на руку було одним лише большевикам та ділом їх рук. Рятувати себе російська еміграція рішила, голов о, двома способами: шляхом створення в Харбїні міцної політичної партії, яка б була здібна захопити своїм програмом широкі маси та злутувати їх певною дисципліною, як тако-ж організувати одну організацію, яка поставила б своїм найголовнішим завданням влити до себе всі існуючі організації та направити їх роботу, коли не по одному руслу, то бодай до одної цілі.

Перше завдання взяла на себе російська фашистівська партія під проводом «вождя» Родзасьського; друге — підперте урядом маньджу-Ді-Го та певними японськими військовими колами, так зване, «Бюро по делам российских эмигрантов».

Фашисти в Харбїні існують вже кілька років; мали досить «пикантних» скандалів, але дійсного значіння набули лише тоді, коли в їхні руки попало «Бюро по делам российских эмигрантов».

Остання інституція набрала в життю еміграції з Росії так поважного значіння, що на ній мусимо спинитися трохи докладніше.

В січні місяці ц. р. в Харбїнських часописах появилось досить скромне оголошення, що Уряд Маньджу-Ді-Го затвердив статут окремої організації під назвою: «Бюро по делам российской эмиграции», на чолі

якої поставив російського генерала В. В. Ричкова. Зараз же після цього від Бюро опублікований був наказ, в якому пропонувалося всім організаціям і окремим особам реєструватися в цьому Бюрі.

Як цим оголошенням так і наказам емігрантська маса спочатку не надала особливо великого значіння, тим більше, що Бюро майже щодня досить старанно публікувало назви тих організацій, що так би мовити признали зверхність над собою означеного Бюра.

Уже з цієї старанности можна було судити, що Бюрі не аби як задержити на визнанні його організаціями та еміграційним громадянством. Було видно, що це нова спроба з'організувати свого рода провід над еміграцією в Харбіні, при чому провід цей якимись то невидимими шляхами попадав в руки прихильників отамана Семенова з одного боку та російських фашистів з другого.

Тому організації, що до цих політичних концепцій ставилися з застереженням не спішили приєднуватися до Бюра, а деякі то одверто заявляли, що під таке керівництво не підуть.

Так виглядала справа якихось два місяці. Надійшов безезень. В часописах появилися звістки про майже рішену справу передачі прав дороги в руки Маньджу-Ді-Го. 23 безезя згода була підписана, передача відбулася в той самий день. Повстало питання — кого приймуть і чи будуть приймати взагалі росіян на дорогу замість «радянців?» І ось в часописах появляється оголошення, що майбутній прийом російських емігрантів на залізницю буде робитися виключно через Бюро. Тепер маси зрозуміли, що властиво ози ачала організація Бюра та чому керування ним передано як раз в ті руки, про які вже була мова. Але на тлі загального безробіття, ще не зжитих ремісництвій про колосальну платню, яку діставали залізничні службовці — думати особливо ніхто не давав собі труда. На вулиці перед будинком, в якому знаходилося Бюро появилися черги, бажаячих реєструватися. Ці черги перейшли в натовп, коли Бюро оголосило реєстрацію потрібних в першу чергу людей на заміну «радянців». Такими були: машиністи, смазчики, слюзарі до депо й т. и. Коли вслід за цим населення побачило, що певна кількість людей на службу в залізницю дійсно була прийнята, що Бюро при виборі цих людей дійсно грало не останню скрипку, тяга не лише до Бюра, а й до партії, що так солідно в Бюрі була заступлена значно збільшилася.

Поруч з тим виявилось, що Департамент Поліції Великого Харбіна перестав давати дозвіл на будь-які збори, концерти й т. ин., коли прохання про це перед тим не пройшло через Канцелярію Бюра; він же відмовився від прийому й прохання про переміну совітського громадянства на емігрантське та всіх бажаячих почав направляти тако-ж до Бюра.

Виходило отже, що Уряд Маньджу-Ді-Го відчинив окреме Міністерство по справах еміграції, назвавши його не досить вдалим ім'ям та передавши керування ним вибраним організаціям.

Відчинення такого посередника між еміграцією та маньджуговськими установами безперечно вимагалось життям, бо всі місцеві уряди позаводили у себе драгоманів-перекладчиків, що значно гальмувало справи та затягло їх вирішення, але...

Це «але», як я уже згадував, виявилось в тому, що Бюро надто виразну політичну фарбу прийняло, бо генерал Ричков за своїх помічників вибрав місцевих лідерів фашистів, які не соромилися використовувати своє становище в Бюрі в інтересах своєї партії. Одночасно з тим почався виразний натиск в пресі проти тих організацій, що все-ж ще й досі в Бюрі не реєструвалися. Особливо в неприємному становищі опинилися ті організації, що були збудовані на принципі національному та для яких ідеологія фашизму російського була прямо ворожа. Де-які з таких організацій прямо й одверто заявили, що на реєстрацію у фашистів вони не підуть й на тому становищі зуміли втриматися досі; інші мусили пережити не малу внутрішню боротьбу. Маси вимагали реєстрації, бо в цьому вбачали єдину можливість дістатися на службу на залізницю, инша ж частина таких організацій не вірила в «шляхотність» фа-

шників і до таких можливостей ставилася досить критично. Окремі особи з таких організацій пішли реєструватися самі, ставляючи тим в тяжке становище цілу організацію. Де-які організації своїх перших позицій не вдержали й на реєстрацію пішли. Так зробили, наприклад, грузини під керівництвом д-ра Джішкаріані. В місцевій тюрко-татарській колонії на цьому почасті ґрунті розпочався справжній бій, що шейї досі не кінчився. Що-ж торкається українців, то у них це питання набрало більш скомплікованого характеру, але про це в другому листі.

Ткач-Олійник.

3 ЖИТТЯ Й ПОЛІТИКИ

— Дві концепції розвитку совітських відносин. — Українські позиції в цій справі. — ССРСР і міжнародні чинники.

Дві концепції розвитку відносин в ССРСР мають тепер право громадянства в західно-європейських політичних колах. Дві концепції визначають зараз політичну лінію в Західній Європі відносно совітів. Одна з них сформульована дуже виразно і ясно, репрезентована німецьким національним соціалізмом. Це — непримиримо вороже відношення до совітської системи, яке своєю базою має премісу, що всяка можливість мирної еволюції совітського ладу є виключеною, що вихід з сучасного положення в совітах об'єктивними обставинами намічається лише революційний. Цій концепції протистоїть друга, якої притримуються політичні кола тих держав, які переводять політику зближення з ССРСР. Бракує цій концепції виразності і ясності, оскільки об'єднує вона біля себе дуже різноманітні ідейно кола од течій комуністичних до напрямів виразно буржуазного забарвлення. Проте є певні спільні риси, які об'єднують всіх прихильників зближення з ССРСР. Не зважаючи на всі висловлювані ними — *pro foro externo* — захоплення теперішнім станом в ССРСР, вони проте в суті річечі заховують резерву відносно теперішнього становища в совітах; коли вони проте за всяку ціну обстоюють необхідність зближення з совітами, то роблять це через те, що вірять в можливість еволюції совітського режиму і думають, що зближення ССРСР з Заходом є чинником, який цю еволюцію прискорить. Концепції революційного розв'язання сучасної ситуації в совітах таким чином протистоїть концепція еволюційного розвитку совітських відносин.

Цим західно-європейським концепціям відповідають ті напрямки, які поширені серед російської еміграції. Так звані активістські течії серед російської еміграції є прихильниками революційної концепції розвитку совітських відносин, на ґрунт еволюційного погляду, опріч групи Абрамовича і Дана, в останній час після довгих вагань стала група Мілюкова.

Для української політичної думки питання про напрям розвитку відносин в совітах стоїть в цілком одмінній площині, ніж для російської еміграції і значної частини західно-європейських кол. Нам ходить не про зміну тим чи иншим шляхом існуючого в ССРСР режиму, а про нашу сепарацію од того державного утвору, який нині має назву ССРСР: до тої сепарації ми будемо змагатися і за неї будемо боротися, який би державний режим в ССРСР не існував. З цього погляду наші цілі і наші змагання не міняються і не зв'язуються з тим режимом, який існує в ССРСР тепер і який буде існувати в ній завтра.

Проте питання про напрям розвитку совітських відносин, не маючи для нас тої кардинальності, яку воно має для росіян, все таки не мо-

же бути байдужим. Одні умови і обставини можуть скластися для такої боротьби за державність в тому випадку, коли совітські відносини еволюціонують в західно-європейському напрямку, інші і одмінні — тоді, коли розвиток подій в совітах намічає можливість лише революційного розв'язання сучасної ситуації. Через те спинитися на розгляді цих двох існуючих концепцій розвитку совітських відносин для нас не буде зайвою річчю.

* * *

Концепція революційного розв'язання сучасної совітської ситуації, як рівно-ж концепція її еволюційного зміни мають в собі дві органічних хиби, які примушують до них поставитися з великою резервою.

Протиставлення еволюції і революції, як визначаючих напрямних політичного і соціального розвитку, носить цілком штучний, ехстастичний характер. Воно не бере до уваги всієї складності процесу соціального розвитку; фактично в громадському життю завжди діють поруч чинники, з яких одні змагають до революційного розв'язання існуючої ситуації, другі до еволюційного. Ні одна з цих шляхів для довшого історичного етапу не є встановленим і вказаним наперед. З цього погляду гарантувати неминучість революційного упадку існуючого в СССР режиму не можна так само, встановлювати можливість його еволюції. Можна лише говорити про більшу або меншу ймовірність того чи іншого розвитку подій для дуже обмеженого часового відтинку. Це з одного боку. З другого боку треба мати на увазі, що вся сума обставин, в яких перебуває СССР, ставить на порядок денний не лише питання про способи і характер того режиму, який панує в СССР, але в першу чергу про існування СССР, як держави в її теперішніх кордонах. Если концепція революційного розвитку подій в совітах бере до уваги цей бік проблеми хоч в певній мірі, друга концепція цей основний момент просто усуває з свого поля зору.

Коли брати до уваги ту ситуацію, яка існує в совітах в теперішній момент і вияснити можливості того чи іншого розвитку подій в СССР, виходячи з її аналізу, треба сказати, що навряд чи існують в СССР такі обставини, які промовляють за більшу ймовірність (підкреслюємо тільки ймовірність) еволюційного розвитку подій. Немає на теперішній час ніяких даних, які б вказували, що заховаючи сучасний режим в СССР і його теперішні кордони керуючі в ньому чинники зможуть опанувати існуючі в ньому сепаратистичні тенденції і цілого ряду національностей, в першу чергу сепаратистичні тенденції українців. Ці тенденції вже набрали таких розмірів і такої сили, що всі заходи, який по черзі вживали керуючі совітські чинники для того, щоб їх ліквідувати; не дали жадних наслідків. Важко припустити, щоб відповідні заходи могли бути знайдені в майбутньому. Оскільки ж сепаратистичні тенденції ряду національностей, які входять нині до складу СССР в жаден спосіб не можуть бути сполучені з існуванням совітського союзу в його теперішніх кордонах, перспективи для стабілізації відносин шляхом еволюційного розвитку і еволюційної зміни існуючого в совітах режиму виглядають дуже сумнівно і непевно.

Для тих, що студіювали і студіюють національні відносини в совітах, не може бути сумніву, що всі спроби совітської влади розв'язати національне питання не дали позитивних для неї результатів: вони спричинилися лише до зросту національних рухів, до збільшення національних антагонізмів. Теперішня лінія національної політики совітської влади, яка є спробою переведення в громадських розмірах асиміляції недержавних національностей в СССР, є засудженою на невдачу; коли така політика збанкрутувала у націй, які розпоряджали значно більшим запасом культурних і економічних вартостей, ніж посідає їх пануюча в СССР російська нація, жадних даних для припущення, що вона може вдатися в СССР не існує.

Складність і заплутаність національної проблеми в ССРСР творить поважну перешкоду для можливості заміни існуючого авторитарного режиму в ССРСР й для самої пануючої в совітах російської нації. Не підлягає сумніву, що теперішній авторитарний режим дає для центральної влади більше можливостей і засобів для переведення політики національного пригноблення, ніж давав би їй який інший державний лад. Державна нація, підпорядковуючися існуючого режиму, який нищить і виснажує її сили і можливості, все таки може мати ту сатисфакцію, що цей режим вдержує в межах одної держави всі ті численні нації, сепаратистичні тенденції яких виявляються з такою стихійною силою. Привид розпаду ССРСР і його поділу є тим чинником, який сприяє активності і розмах діяльності ряду російських антисовітських в своїй основі політичних груп.

Всі ці обставини ведуть до того, що найбільш ймовірного розв'язання сучасної ситуації в ССРСР треба шукати не в площі еволюції чи революції в ССРСР, а в площі розпаду і поділу ССРСР в зникненню з географічної мапи такого невідповідаючого сучасним обставинам утвору, яким є держава совітів в її теперішніх кордонах. В цілях сепарації від ССРСР будуть використані тими недержавними націями, які до нього входять, всі посушення існуючого там нині режиму, його евентуальний упадок, його несприятлива міжнародна ситуація. Стабільність відносин на Сході Європи наступить лише після повного перекреснення його політичної мапи.

Ми вище говорили про ймовірний розвиток подій в ССРСР. Цього обережного виразу ми повинні вживати не тільки з огляду на те, що процес розвитку відносин в самому ССРСР є дуже складним. Не слід забувати, що коло ССРСР і ксго заховання в ньому існуючого режиму зосереджена тепер гра цілої низки факторів міжнародного порядку. Сучасна міжнародна ситуація укладається в той спосіб, що в захованню ССРСР, як держави, в пануванню в ньому Стеліна заінтересований цілий ряд міжнародних чинників. Немов віддячуючися на минуле, кели Росія відогравала в Західній Європі ролю жандарма і не допускала жадного порушення існуючого status quo, певні західне-європейські ксла беруть на себе тепер ролю охоронців на Сході Європи стелінського режиму. Відновлюються традиції священного Союзу і праця Метерніха знаходить своїх спадкоємців серед сучасної європейської дипломатії. Справа ССРСР при цих обставинах стає залежною не лише од тих внутрішніх сил, які діють в державах совітів, кде од впливу міжнародних чинників, від цілого укладу міжнародної політичної кон'юнктури. Набуває вона такої складності, що говорити про її перспективи можна лише, як про певні ймовірності. Від активності і енергії пригноблених націй в ССРСР, їх витривалості і організованості, їх політичного розуму і підготовлення буде залежати в першу чергу, перетворення цих ймовірностей в реальні факти політичного життя Сходу Європи.

В. С.

3 міжнародного життя

— Перед можливою війною

На час, кели писано ці рядки, італо-єфіопський конфлікт що-день, то стає гострішим і час збройної боротьби, як здається, зовсім уже близький. Формально цей процес переходить у такий спосіб.

На 4-те число поточного вересня призначено засідання Ліги Націй, на якому-ніби то має бути розважено остаточно та в цій своїй повноті питання італо-єфіопського конфлікту. Що-правда, в Женеві начеб не

дуже вірили, що до дискусії над тим питанням дійде, бо в порядку денному Ліги воно поставлено на самому кінці, після двадцяти ріжнього роду дрібніших справ. Зроблено було так, може, як раз тому, щоб його можна було зручніше одласти, але з другого боку, самий термін сесії було встановлено на початок вересня, а не на якусь іншу добу, бо у вересні вже кінчається в Ефіопії період дощів і можна розпочинати війну. Далі. — для того, щоб у Женеві не сталося якої будь несподіванки, на половину минулого серпня скликано було до Парижу спеціальну конференцію з трьох великих держав. — Англії, Франції та Італії, як найбільше в ефіопській справі заінтересованих та зв'язаних між собою договором ще з р. 1906, в якому всіма словами говорилося, з одного боку про необхідність захвати незалежність Ефіопії, а з другого — встановлювалися біля менш точно сфери і впливів договірних сторін у цій країні. Конференція мала підготувати для Ліги Націй так мовити матеріал для дискусії, а в дійсності — вона мусіла виробити план погодження італо-ефіопських розходжень та методи політичного чиню, що формально був би прийнятий Лігою за свій, та який реально був би переведений Англією, Францією та Італією. Ролі на конференції було розподілено так: Італія мала предлаати свої побажання, Англія — свої зауваження, Франція — бути між ними посередником. Що-ж до Ефіопії, то її голя мала бути одна: слухатися і виконати те, що скажуть сильніші за неї. На конференції були: Ляваль од Франції, Іден — од Англії та барон Алоїзі від Італії; цей останній однак мусив властиво лише бути рукопом того, хто сам пітихати не міг чи не хтів, а саме Мусоліні, який наказував Алоїзі увесь час за посередництвом телефону.

Зачалася конференція 15-го, а закінчилася 18-го, коли делегати обмінюючися, відповідними заявами прийшли до переконання, що їм впрост нема про що один з другим говорити, настільки протилежні ї незамірні були погляди на справу двох сторін: з одного боку Італії, з другого — Англії, до якої й пристала Франція. Чого хоче Італія в ефіопській справі відомо: невідомо до конференції було те, що може уступити Англія, яка має в північно-східній Африці свої великі і не заперечені життєві інтереси, бо ж Червоним морем іде її дорога до Індії, до Австралії та до інших найважливіших частин її світової імперії. Англія уступала багато, бо пропонувала Італії економічний примат і початок фактичного протекторату на Ефіопію, вважаючи за допомогою Франції можливим дістати від негуса згоду на цю справу, а далі цілком формально перевести її через Лігу Націй. Виявилось однак, що для Італії цього не досить. Їй потрібні не лише фактичні, але й престижні здобутки. Вона, як і раніше, стоїть на тому, щоб дістати Ефіопію, як формальну колонію свою, чи офіційний протекторат над нею, з тим, аби це стало початком її майбутньої колоніяльної імперії. Куди мала б поширюватися та гадана імперія, італійці мовчать, але англійці добре знають, що біля Ефіопії лежить з одного боку Судан, а з другого — Єгипет, тоб-то країни, що їх потрібує сама Англія та впливи в яких вона нікому з доброї волі своєї не уступить і на які зазіхати нікому не дозволить. Явна річ, що при таких умовах делегатам справді не було далі про що говорити і вони мусіли припинити свою невдалу конференцію.

Що-правда, великих надій на ту конференцію в дипломатичних колах не покладали, але ніхто не думав, що вона так скоро і так не гарно скінчиться. Все таки сподівалися, що якась формула погодження знайдеться її ефіопсько-італійська війна, коли не на завжди, то на довгий час буде одкладена. Тому банкротство італо-франко-англійської конференції зробило колосальне вражіння в усіх європейських столицях, чому доказом являються в першу чергу численні голоси впливової політичної преси. Навіть так завжди оптимістична, бо офіційна, газета, як «Ле Тан» зачинає свою статтю з цього приводу гіркими словами:

— Лихий був для дипломатії, — отой вчорашній день.

Французький офіціоз нагадує Італії, що на цій конференції Фран-

ція зробила для неї все, що могла, і що більшого чогось вона не зробить, бо «не слід вимагати од неї неможливого». Газета вговорює Італію, щоб та зменшила свої вимоги та щоб до своєї мети йшла не таким надто швидким темпом, бо ж

Ні протекторат Великобританії над Єгиптом, ні протекторат Франції над Мароко не утворилися в один день. Італії на сьогодні, за згодою великих заінтересованих держав дається можливість встановити в Ефіопії сталі впливи, знайти в ній місце і ринок для її праці та для індустрії, зайняти становище абсолютно привилеюване і таке, що дає можливість дальшої експансії. Невже ж вона — лише для того, щоб надати зовнішню форму тим цілком реальним цінностям, готова знищити бар'єри, що встановлені в Європі проти злих її сил?

Про які «злі сили» йде мова — французька газета дужко не розкриває, але за неї робить це одна з газет німецьких, а саме «Франкфуртер Цайтунг». У кореспонденції з Берліну присвяченій італо-франко-англійській конференції, знаходимо коротке, лапідарне, хоч і не цілком повне перечислення того, чого має боятися Європа по зв'язку з можливою італо-ефіопською війною та чим ота наближена війна зв'язана з європейськими справами? Газета дає таку відповідь на ці запитання:

Ефіопська справа зв'язана з Європою —
бо поставлено питання, як має могутня держава обходитися з державою, за неї слабшою,

бо цього разу треба вирішити, чи при існуванні пакта Келлога й тисячі інших конвенцій, війну можна вживати, як законне знаряддя політики;

бо згідно з власними словами англійського міністра закордонних справ, ефіопська проблема тягне за собою розвагу, в якій спосіб дати задоволення іншим законним потребам експансії;

бо війна в Афшії безперечно одчинить очі на проблему рас: чорної чи білої

бо перемога Мусоліні може в різних відношеннях мати майже те саме значіння, що і його поразка;

бо війна та одіб'ється на Європі не менше, ніж на Африці;

бо в Європі єсть багато людей, що не здібні знайти яке будь рішення аж до того часу, поки не стане видно, що жеребка вже кинуто;

бо розподіл європейських сил, в першу чергу в Середземноморському басейні від тої війни може значно змінитися,

бо ніхто не має певности, що війна може бути локалізована,

бо наслідки тої війни, як здається, можуть мати більше значіння для Франції, ніж для Англії;

бо слід сподіватися на обмін, а саме: інтересів у Африці проти інтересів у Європі;

бо всяку згоду, що її буде за цих умов предккладено Германії, слід розважати з потрібною увагою;

бо за даних обставин Лізі Націй може доведеться самій собі копати могилу;

бо маючи перед собою таке відродження Римської імперії не можливо знати, до чого взагалі прийде;

бо всяка зміна сучасного розподілу сил на нашому суходолі має як найбільше значіння для Германії,

бо большевизм зараз став надто сміливий в наслідок фальшованих спекуляцій;

бо не виключено, що цілу політичну гру нагло й з повною силою буде кинуто на другий пункт шахівниці;

бо як тільки італо-ефіопський конфлікт буде злагоджений, сер Самуель Гор правдоподібно забуде про ті слова, що він їх проголосив та які так само добре стосуються до Германії і до Японії, як і до Італії (про право на експансію).

Різно можна ставитися до цього реєстру одповідей, бо явна річ він продиктований німецькими інтересами, але не можна не признати, що він яскраво відбиває той стан неспокійного непруження, що його зараз переживає ціла політична Європа, Особливо, коли до того реєстру додати, скажемо, ще два пункти, про які німецькій газеті доводиться мовчати, а саме:

Бо не знати, чи по зв'язку з італо-ефіопською війною, не стане чинним договір, що його, як то в європейській пресі говорять, підписаний між японським та германським штабом:

бо не знати, чи африканська подія не спричиниться до важливих подій на сході Європи та Азії...

Така ситуація склалася в Європі по зв'язку з африканською експансією італійського вождя. Ліга Націй матиме над чим задуматися, зібравшись 4 вересня до Женеви.

Observer.

— З а к р и т т я Б і б л і о т е к и. З огляду на літні вакації Бібліотеку зачинено з 15 серпня до 15 вересня.

ПОПРАВКИ.

В минулому ч. 32-33 «Тризуба» трапилися помилки, які треба справити так:

На ст. в 2 рядку 4 згори слово «зауважує» зайве.

На тій же сторінці в рядкові 13-14 має бути «каталаунських».

На ст. 18 в рядку 15 згори «велими цікавою» — має бути «вельми цікаву».

Хроніка

З Великої України.

— Антимеханізаторське настрої сільського населення України. Безоглядне експериментаторство большевицької влади в українському сільському господарстві зустрічає сильний опір населення, яке сильно страждає від безтолкової большевицької манії механізації і всяких смішних а часто і трагічних експериментів в цій області. Недавно «Вісті» з 2. 6. 1935 в яскравій замітці під назвою «На Одещині панують антимеханізаторські настрої» самі признаються в тому, оскільки населення просто саботує безглузду большевицьку механізацію.

«Одеська область має найбільшу на Україні і площу під технічними культурами. Тимчасом щоденно найважливіших технічних культур іде вкрай незадовільно... Основна причина такого загрозливого стану з пропалюванням технічних культур — це дуже поширені в районах області антимеханізаторські настрої». «Бур'яни вже почали забивати бур'янові плантації і шкідники — де довгоносіки, корнеїди стали вже реальною загрозою». «Усе сказане вище цілком стосується і бавовника. Тут ще більш ігнорується механізовані засоби обробітку. Тут ще сильніші антимеханізаторські настрої».

В результаті бойкоту населенням совітської машинерії ця остання без користи пропадає на складах, а кошт її продукції лягає тяжким тягаром на населення, за рахунок якого совітська влада робить свої експерименти.

— Стан комунального і житлового будівництва в У С С Р. Як повідомляють «Вісті» з

4. 6. 1935 р. на своєму засіданню І. 6 Совнарком України визнав: «незадовільне виконання капітального ремснту по всіх містах, а тако-ж невиконання планів комунального житлового будівництва». Крім того Совнарком визнав, що все будівництво ведеться анархично і без ніякого контролю і в наслідок цього виніс постанову: об'єктами попереджено, що з 1 липня по всіх об'єктах, які не матимуть затверджених кошторисів і проєктів, кредити будуть закритті».

— Розвал споживчої кооперації на Україні большевиками. До захоплення большевиками українська споживча кооперація, не дивлячися на утиски царського уряду, займала перше місце в Росії. Після того, як взяли до своїх рук цю кооперацію большевики і зробили з неї бюрократичний апарат совітської торгівлі, вона увесь час підупадає. Недавно відомий поміщик диктатора України Постишева Косіор сказав про споживчу кооперацію, що робота її «ганебна». Тепер же «Вісті» з 6. 6. 1935 р. подають окремі приклади того, в якому стані знаходиться споживча кооперація України:

«У Харківській області на 64 райспілки є лише три райспілки безбиткових». «У Чернігівській області дві найбільші райспоживспілки — роменська і шостенська — стоять на першому місці по ростратах».

Приблизно в такому ж стані знаходяться і другі райони України, де раніше процвітала справжня, вільна і самодіяльна українська кооперація, що несла українському населенню добробут і економічне піднесення.

— Ф і н а н с о в а п о л і -
т и к а б о л ь ш е в и к і в н а
У к р а ї н і . Н е д и в л ю ч и с я н а
з а п е в н ю в а н н я б о л ь ш е в и ц ь к о ї п р е -
с и п р о в е л и к и й з р і с т п р и б у т к і в
в і д с о в і т ь к о ї п р о м и с л о в о с т і и
в е л и к и й в р о ж а ї в ц ь о м у р о c і
С о в н а р н о м У к р а ї н и , я к п о в і -
д о м л я ю т ь « В і с т і » з 4.6.1935
в и н і с п о с т а н о в и з а л и ш и т и в и с о к у
н о р м у о п о д а т к у в а н н я с і л ь с ь к о г о
г о с п о д а р с т в а 1934 р о к у і н а ц е ї
р і к . Д о с л і в н о п о с т а н о в а з в у ч и т ь
т а к :

« Д л я о б ч и с л е н н я п о д а т к у з
с і л ь с ь к о - г о с п о д а р с ь к и х п р и б у т -
к і в к о л г о с п і в з а л и ш и т и б е з
з м і н н а 1935 р і к з а с т о с о в а н і в
1934 р о c і п е р е с і ч н і д л я А М С Р Р
і о б л а с т е ї с т а в к и п o d a т k y н а 1
г е н т а р з а с і в і в т а н а с а д ж е н ь » .

Ц ю п o c т а н o в у м о ж н а т л у м а -
ч и т и л и ш е т а к : а б о с o в і т ь с ь к а п р o -
м и c л o в і с т ь є з б и т к o в o ю і c o в і т ь с ь -
к и й у р я д м у с и т ь п o п o в н ю в а т и
б ю д ж е т п o c и л е н и м п o d a t k o м з
с і л ь с ь к o г o г o c п o d a r c t v a , a б o c o -
в і т ь с ь к и й у р я д н е п e v н и й y
в и c o k o м у в р o ж а ю 1935 p o k y .
К o л и ж і п р o m i c л o в і s t ь c o в і т ь c ь -
к а д а є п р и б у т o k і в р o ж a ї ц ь o g o
p o k y є п e v н и м , т o т л y m a ч и т и н o -
в у п o c t a n o v y С o в н а р н o м у У к -
р а ї н и м o ж н а л и ш е в т o ї c п o c і б ,
щ o c o в і т ь с ь к и й у р я д в e д e ч и c t o
к o л o н і a л ь н y п o л і т и к y н a У к р a ї -
н і і т р и м a є в и c o k і п o d a t k o в і н o -
р м и в ц ь ї к р a ї н і n a k o p и c т ь д e ф і -
ц и т н o g o б ю d ж e t y в c e c o y з н o g o , c e -
б т o п і д т р и м y є й o g o з a p a x y н o k
У к р a ї н и .

— Г о c п o d a p c ь к o - ф і -
н а н с o в a a н a p x і a в
c o в і т ь c ь к і ї e k o н o m і -
ц і . В т e o p і ї c o в і т ь c ь к e г o c п o d a r -
c t v o є c t p o g o p e г y л ь o в a н и м ;
н a п p a k т и ц і ж в o н o є c y в o p o a н a p -
x и ч н и м , б o н і я к і п л a n и н e в и -
к o н ю ч у т ь c я і k o n t p o л ь в и k o н a н -
н я є б ю p o k p a т и ч н и м і м a л o к y л ь -
т у р н и м . O c k і л ь k и г o c п o d a p c t v o
o k p e м и х п і д п р и e м c t в c o в і т ь c ь k и х
c c a m o п p a в н и м п o k a з y є c л і д y ю -
ч a п o c t a n o v a у р я д у У С С Р п р o
« к р и м і н a л ь н y в і д п o в і д a л ь н і c т ь
z a н e з a k o н н и й v и п y c k ц і n н и х
п a п e p і в і г p o ш e в и х c y p o r a t і в »
(« В і c т і » ч . 126 з 3.6 1935 p .) .
« Щ o б л і k в і d y в a t и c п p o б и n e z a -
k o н н o g o v и п y c k y p і з н и м і y c t a n o -

в a м и , п і d п p и e м c t в a м и і г p o m a д ь -
к и м и o p g a н і z a ц і я м и y c я k o g o p o -
d y п o z и k , o б л і g a ц і ї т a i n ш и x
v и d і в ц і n n и х п a п e p і в , a т a k o - ж
б o n і i n ш и x g p o ш e в и х c y p o r a t і в
— Ц К і С o в н a p н o м У С С Р п o c t a -
н o в л я ю т ь :

1. в і d н o в и т и в к р и м і n a л ь н o -
м y k o d e k c і У С С Р c t a т ь ю 62 » .

С т a т ь я 62 z g a d a n o g o k o d e k c y
г o v o p и т ь п р o 5 л і т в ' я з н і c і . T a -
k o ю м і p o ю c o в і т ь c ь k и й у r я d n a
У k p a ї н і д y m a є v c t a n o в и т и p o r -
я d o k в « c y в o p o c e n t p a л і z o в a н o -
м y » c в o e м y c o ц і a л і c t и ч н o м y г o c -
п o d a r c t b і . T e ж c a m e ч и c л o
« В і c t e ї » м і ж i n ш и м п o в і d o м -
л я є , щ o п p o к y p o p У С С Р в
o б і ж н и k o в і d o в c і x м і c e п e v и x
c y d o в и x v л a d c k o n c t a t y v a в , щ o v c і
« п p o к y p o p и в б o p o т ь б і z ц ь o g o
p o d y z л o ч и n a м и v i a в и л и ц і l ь k o -
v и t y б e z d і a л ь n і c t ь » .

— С т a н т в a p и н н и ц -
т в a n a У k p a ї н і . Я k
п o в і d o м л я ю т ь « В і c т і » (ч . 120
z 27. 5. 1935 p .) c t a n т в a p и н н и ц -
т в a n a У k p a ї н і n a 1. 1. 1935 p .
б y в т a k и й : п o г o л і в ' я p o g a t o ї х y -
д o б и з p o c л o n a 123,9 в і d c . , c в и -
н e ї n a 146,4 в і d c . , o в e ц ь т a k y p e ї
n a 116,5 в і d c . , п o г л і в ' я k o н e ї
z м e н ш и л o c я d o 99,8 в і d c .

Я k в і d o м o k і l ь k і c t ь y c і e ї х y d o -
б и в У С С Р z a в d a k и п o л і t и ч н і у r я -
d y e c e п ь ч a c a ж d o 1934 p o k y
z m e n ш y в a л a c я і y п a л a п p и б л и ж -
н o n a 50 в і d c . в p o р і в н я n n o z
t i m c k і l ь k o ю її б y л o в 1913 p o c і .

— С т a n л e г k o ї п p o m i -
c л o в o c t и С С С Р . В и z n a ч -
н и й б e л ь ш e в и ц ь к и й д і a ч М . Л a -
z a p e в в c t a т ь і « T o п т a n н я n a м і -
ц і » (« І з в e c t и я » ч . 143 z 20. 6.
1935) d a є т a k y x a p a k t e p и c t и k y
c t a н o в и ш a л e g k o ї c o в і т ь c ь k o ї п r o -
m i c л o в o c t и : « N a п p o т я з і п e p e r y
p o k і в л e g k a п p o m i c л o в і s t ь n e
v i k o н y в a л a c в o ї x п л a n і в і d a в a л a
п p o d y к ц і ю n e в и c o k o ї я к o c t и .
В і d c t a в e л a в o n a c h e z б p a k d o -
п o m o г o в и x м a t e p і a л і в і z a п a c o -
в и x ч a c т и н , x o ч ц e й e n e t y a k o б y -
л o z a г o t o в и т и . В і d c t a в e л a в o n a
c h e z v і d c y т н і c t ь p o б і т н и k і в ,
x o ч б y л и v c і м o ж л и в o c t і і x
n a б p a t и , v и x o в a t и і v т р і m a t и n a
v и p o б н и ц t в і . В і d c t a в e л a v o n a
й i t o m y , щ o n e б y л o d o c i т ь c и -
p o v и n и : б a в o v и n и , v o v n и , ш o v k y ,

шкіри». «Звичка відставати становить зараз реальну загрозу для поступового руху вперед».

— Стан воєнного транспорту С С С Р. «Известия» з 17. 6. 1935 видрукували «Наказ Наркомун Водного транспорту про боротьбу з простоями у водному транспорті», в якому Нарком констатує такий стан.

«Не дивлючися на значне повнення водного транспорту новими суднами й механізмами, водний транспорт щороку не виповнює державного плану перевозок. Одною з головних причин навиконання плану перевозок — поруч з аваріями — являється факт надзвичайно великих безкорисних простоїв тяги й тонажу. Середній процентний пробіг наладованого судна потрічним пароплаванням склав від 3-4 до 2 кілометрів в годину. Недопустимо великі простоя по морському пароплаванню: по Чорноморському пароплаванню судно в середньому простоє 158 діб або 68 відс. експлоатаційного періоду».

Смерть Герет Джовнса, приятеля українців.

До Лондону наспіла вістка з британської амбасаді в Пекіні, що бандити замордували Герет Джовнса, знаного британського журналіста, якого вони схопили в Монголії та держали кілька тижнів, жадаючи високого одкупу.

Як вже відомо зі світової преси, Герет Джовнс попав в руки китайських бандитів дня 29 липня ц. р., разом з німецьким журналістом, д-ром Мілґером. За вивіщення Джовнса жадали бандити 8 тисяч фунтів штерл. одкупу. Веденням перемовин мав займатися др. Мілґер, якого бандити в тій цілі звільнили. На жадання британського уряду китайська місцева влада провінції Чагар погодилася заплатити бажаний одкуп., Рівночасно японська військова поліція загрозила бандитам, що коли вони не звільнять Герет Джовнса, виступить

проти них безпошадно. Його освободження ждали з дня на день — тимчасом по днях очікування наспіла дня 16 ц. м. несподівана вістка, що біля села Паочанґ, в провінції Чагар, селяне найшли тіло білого чоловіка, якого бандити застрілили і оставили на дорозі. В замордованому розпізнали журналіста Герет Джовнса.

Трагічна смерть Герет Р. Воґан Джовнса болюча й для нас, бо цей незвичайно здібний журналіст був великим приятелем українців та їх самостійності. Під час голоду в р. 1933 перейшов він пішки цілу Україну і його описи страждань українського народу обійгли всю англійську пресу.

Герет Джовнс стояв в близькому контакті з англійськими приятелями українців і ще пару тижнів перед нещасливою експедицією до Монголії, написав листа до Англо-Українського Комітету в Лондоні, щоб і його ім'я ставити під всякими закликами та заявами комітету, бо як тільки поверне з Далекого Сходу — візьме активну участь в праці комітету.

В Лондоні ходять вперті чулки, що замордовання Герет Джовнса має політичний підклад. Він був незвичайно здібним журналістом та спритним обсерватором. Його статті про становище в С С С Р а особливо на Україні, викликали були свого часу в Москві велике занепокоєння і дуже можливо, що коли він виїхав до Монголії, яка стоїть під совітським впливом, міг зібрати важні відомості, які не були по нутру більшовикам. Цей думки є тако-ж і Ллойд Джордж, в якого Герет Джовнс був довгий час секретарем та докладчиком про чужинські справи.

Герет Джовнс був незвичайно здібним лінґвістом. Університетські студії покінчив в Кеймбриджі, де й викладав якийсь час чужі мови. Він сам з походження валісець. Мав 30 літ коли згинув.

(У к б ю р о Лондон).

Зміст

— Париж, неділя, 1 вересня 1935 р. — ст. I. — Ткач-Олійник. Листи з Далекого Сходу. — II. ст. 2 — В. С. З життя и політики — ст. 7. — *Observer*. З міжнародного життя — ст. 9. — Хроніка. З Великої України — ст. 13. — Смерть Герета Джовнса — ст. 15.

Проф. О. Шулъгин

БЕЗ ТЕРИТОРІЇ

(Ідеологія і чин уряду УНР на чужині)

з передмовою Вячеслава Прокоповича.

Ціна 10 франц. франків без пересилки. Видавництво «Меч» у Парижі.
До набуття в редакції «Тризуба»

Чому треба розповсюджувати книгу «Без Території»?

Бо вона дає автентичний матеріал про те, що зробив уряд У. Н. Р. і відповідальна еміграція закордоном:

Бо вона формує погляди державницько-настроєної, відповідальної частини української еміграції;

Бо вона документально спростує всі брехні большевицько чи анархично-настроєних гуртків і всяких претендентів:

Бо вона дає відповідь на всі великі українські проблеми політично-національного характеру.

Бо вона своїм змістом поширює погляд українського загалу на всі національні питання і підкреслює шкідливість всякого партикуляризму і всякої партійности під час великої боротьби за національне визволення.

Родичі!

Передплачуйте для своїх дітей

«Діточу Бібліотеку»

яка виходить щомісячними книжечками в об'ємі 3-4 аркушів друку

На зміст цих книжечок складаються:

Байки, казки, історичні оповідання, описи з життя звірят, мандрівничі пригоди, сміховинки і сценичні картини, — оригінальні українські та переклади й переспіви з чужих мов.

Будуть тако-ж окремі книжечки присвячені історії та географії рідного краю.

Всі книжечки багато ілюстровані.

Умови передплати на рік:

Для Чехословаччини 25 корон; для Румунії 200 лейв; для Франції 20 франків, для Америки й Канади 1.50 дол.

Замовлення посилати на адресу:

Львів ул. Зіморовича, 3. (Lwów, ul. Zimorowicza, 3. P o l o g n e).

Чекове контола ПКЮ: Львів, ч. 503 330.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris-V
Tél. Danton 80-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.

Редагус — Комітет.

Адміністратор: Іл. Косенко

Le Gérant: M-me Perdrizet.
